

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Mladina
tvoj
list je

MLADA KOROŠKA

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 22. IV. 1950

ŠTEV. 29 (302)

Koroška deželna vlada prepovedala javno zbirko za postavitev spomenika padlim partizanom v Železni Kapli

Celovec, 19. aprila. — Kakor smo v našem listu že poročali, se je Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške odločila, da postavi 120 tim padlim partizanom, ki so pokopani v Železni Kapli, dostojen spomenik in se jim na ta način oddolži za njihovo veliko in plemenito žrtev. Odkritje tega spomenika je Zveza predvidela za mesec april letos. Za kritje stroškov je nameravala izvesti javno zbiralno akcijo in zaprosila za tozadevno dovoljenje pri deželni vladi. Koroška deželna vlada pa, kakor vedno, je tudi tokrat pokazala svoje pravo lice in prošnjo Zveze bivših partizanov odklonila. S tem je ponovno pokazala svoj sovražen in šovinističen odnos do slovenskih žrtev fašizma, do slovenskih partizanov, ki so se edini na ozemlju tretjega rajha uprli fašističnemu nasilju.

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške je proti temu odločno protestirala. V pismu, ki ga je danes poslala ravnatelju deželnih uradov je rečeno:

Koroška deželna vlada je po Vašem pisanju št. 708-1/50 z dne 6. aprila 1950 sklenila, da na prošnjo za javno zbirko za postavitev spomenika padlim partizanom v Železni Kapli zavrne, ker sme zbirke dovoliti načelno samo za splošne koristi in ljudstvo z zbirkami ne sme biti premočno obremenjeno.

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške odločno protestira proti tej negativni rešitvi in se sklicuje pri tem na zakon, ki obravnava ureditve javnih zbirk (LGBI 6/1949 vom 4. 1. 1949), ki izrecno dovoljuje možnost zbirke, če za njo obstoja javna potreba in sta zagotovljena njena smotrna izvedba in neoporečna uporaba zneska zbirke. Vse to je v tem primeru dano.

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške se je odločila za postavitev spomenika padlim partizanom v Železni Kapli le na izrecno in

Organizacija jugoslovanskih izseljencev v Franciji odprla svoje prostore

V organizaciji „Bratstvo - enotnost“ združeni jugoslovanski izseljenci v Franciji so pred dnevi v Parizu slovesno odprli prostore svojega društva. S slavnosti so izseljenci poslali pozdravno pismo maršalu Titu, v katerem je med drugim rečeno:

„Sporočamo Vam, da smo jugoslovanski izseljenci v Franciji kljub poskusom raznih reakcionarnih krogov na zapadu in kljub sramotni kampanji, ki jo proti naši socialistični domovini vodi Sovjetska zveza s svojimi sateliti, danes bolj kot kdaj koli v našem društvu „Bratstvo - enotnost“ združeni v borbi, da bi resnica o naši socialistični domovini prodrla do vseh naših izseljencev in med najširše francoske množice.

splošno željo slovenskega koroškega ljudstva, ki smatra za svojo dolžnost, da se oddolži svojim sinovom, ki so dali svoja življenja v borbi proti fašizmu za lepšo bodočnost slovenskega naroda na Koroškem. Mislimo, da je s tem dovolj prepričljivo utemeljena javna potreba po zbirki. Da bo Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške to zbirko tudi v to svrhu porabila, dokazujejo že postavljeni partizanski spomeniki, ki jih je Zveza v izvajanju svojih pravil postavila v čast svojim padlim tovarišem.

Kar tiče v zadevnem zakonu omenjenih vzrokov za prepoved zbirke, pa ugotavljamo, da noben teh vzrokov ne upravičuje odklonitve naše prošnje. Prav tako pa tudi ne drži vzrok, ki ga navaja koroška deželna

vlada v svoji prepovedi, da bi bilo prebivalstvo s to zbirko premočno obremenjeno.

Dokler ima koroška deželna vlada v svojem proračunu postavke več stotisočev šilingov ljudskega premoženja za proslave 10. oktobra, ki so od nekdanj netile le sovraštvo do koroških Slovencev in dajale vse-nemškimi šovinističnim hujskačem pobudo in možnost za rovarjenje proti domačemu slovenskemu ljudstvu, tako dolgo Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške tega vzroka ne more priznati in odločno zahteva, da koroška deželna vlada prekliče svojo prepoved zbirke za spomenik padlim partizanom in ugotovi njeni prošnji za javno zbirko za postavitev partizanskega spomenika.

Ljudstvo jugoslovanske cone STO-ja je glasovalo za ljudsko oblast

Mogočna zmaga Slovensko-italijanske ljudske fronte

Po poročilih volivne komisije za jugoslovansko cono tržaškega ozemlja se je nedeljskih volitev v ljudske odbore od 42.064 volivnih upravičencev udeležilo 37.963 volivcev ali 90,39 %. Od teh je bilo za Slovensko-italijansko ljudsko fronto oddanih 33.943 glasov, to je 89,29 % vseh oddanih glasov. Socialistična stranka cone „B“ je dobila 444 glasov ali 1,7 %, Krščansko-socialna skupina pa 278 glasov ali 1,44 % vseh oddanih glasov.

Zmaga ljudske oblasti v jugoslovanski coni postane še bolj pomembna, če pomislimo, s kakšnimi sredstvi so italijanski iredentisti skušali prepričati udeležbo na volitvah. Pred volitvami so vodili sistematično gonjo proti volitvam in prebivalstvu grozili z nasiljem, ako bo šlo na volitve. Tako so nekaj dni pred volitvami začele iredentistične organizacije — med njimi tudi Vidalijevi kominformisti — z razpošiljanjem anonimnih pisem na prebivalce, predvsem Italijanom, v katerih so grozili, da bo prebivalstvo udeležbo na volitvah plačalo z življenjem.

Podobno kampanjo je razvil tudi tako imenovani „istrski odbor narodne osvoboditve“, katerega agenti so po direktivah iz Trsta hodili od hiše do hiše ter grozili prebivalcem — predvsem Italijanom —, da bodo, ko bo jugoslovanska cona priključena Italiji, postavljeni pred sodišče in internirani v koncentracijskih taboriščih, ako se drznejo udeležiti se volitev. Celo na dan volitev samih niso prenehali z zastraževalnimi metodami in so do zadnjega skušali odvrti ljudstvo od tega, da bi se udeležilo volitev. Ker jim pa to ni uspelo, so se zatekli k zadnjemu sredstvu ter grozili, da so italijanske čete vkorakale v Trst in so že na jugoslovanski meji.

Kljub vsem prizadevanjem pa jim ni uspelo, prepričati zmago ljudske oblasti, nasprotno, prebivalstvo jugoslovanske cone je z udeležbo na volitvah odgovorilo vsem klevetnikom, šovinistom in iredentistom, da hoče ljudsko oblast; Slovenci Hrvti in Italijani so glasovali za program Ljudske fronte, za ljudsko demokracijo.

Nov napad na sedež DFS v Italiji

Še ni dolgo od tega, ko so šovinistični nestrpneži vrgli strelivo v hišo, kjer je sedež demokratičnih organizacij v Trstu. In že spet poročajo iz Št. Petra ob Nadiži v Benečiji, da so v noči na 16. april izvršili fašistični elementi napad na sedež Demokratične fronte Slovencev v Italiji. Napadaleci so vlomili vhodna vrata v hišo, kjer so prostori DFS, ker pa so jih pri njihovem zločinskem dejanju zalotili prebivalci sosednih poslopij, so iskali rešitve v begu.

Kakor poročajo iz Št. Petra, je dobil lastnik hiše, v kateri se nahaja sedež DFS, tri dni pred nočnim napadom anonimno pismo, kjer mu grozijo s smrtjo, ako sedeža DFS ne bo vrgel na cesto.

Brez dvoma je to nov primer, kam privede šovinistična in iredentistična gonja italijanske reakcije, ki namesto, da bi kaznovala, le še podpihuje fašistične zločince v njihovem pobalinskem početju.

Neznani vrgli bombo v slovenski dijaški dom v Trstu

V noči na 17. april so neznani zločinci vrgli ročno bombo v slovenski dijaški dom v Via Buonarrote, ki je padla na dvorišče poslopja, samo nekaj metrov od dvorane, kjer spijo dijak. Po srečnem naključju je napravila samo materialno škodo.

In napad na urednika „Primorskega dnevnika“

Zadnje nedeljo ob 20.30 uri sta v prostorih tiskarne v Via Montenapoleone urednika listov „Unita“ in „Il Lavoratore“ Pandulo, in Kolene napadla urednika „Primorskega dnevnika“ Albina Bubniča. Pandulo, ki je v „Unita“ objavljaj obrekovalne članke o položaju v jugoslovanski coni Svobodnega tržaškega ozemlja, je prizadejal uredniku več poskodb.

Ni treba še posebej poudarjati, da pomeni ta napad izbruh nebrzdane gonje kominformskih agentov, ki v svojem sovraštvu do vseh, ki nočejo slepo slediti njihovi revizionistični politiki, ne poznajo nobenih mej.

Delo mednarodnega sklada za pomoč otrokom

Jugoslavija, Brazilija, Francija, Indija in Turčija so komisiji za socialne zadeve pri Organizaciji Združenih narodov predložile skupno resolucijo, v kateri zahtevajo nadaljnje delovanje mednarodnega sklada za pomoč otrokom. V resoluciji poudarjajo uspehe, ki jih je ta ustanova doslej dosegla pri izboljšanju položaja otrok v svetu ter nakazuje nove naloge, pred katerimi se nahaja otroški sklad.

V resoluciji zahtevajo tudi čim tesnejše sodelovanje mednarodnega otročjega sklada z vsemi otročjimi ustanovami.

Bruselj. — Delegacije belgijske Zveze za obrambo miru, Zveze žena in mladine so pri županu v Ostende protestirale proti raztovarjanju ameriškega orožja.

VABILO NA

POKRAJINSKI ZBOR

ZVEZE BIVŠIH PARTIZANOV SLOV. KOROŠKE

ki bo v nedeljo, dne 30. aprila 1950 ob 9. uri v gostilni Roth v Celovcu, Pfarrhofgasse 8.

Po zboru bo odlikovanje bivših borcev NOV.

Delegatje, odzovite se povabilu polnoštevilno.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške - Glavni odbor

Občinska uprava je stvar vseh občanov

Danes hočemo v Slovenskem vestniku spregovoriti par besedi o občinski upravi, o sejah občinskih odborov, občinskih proračunih, občinskem premoženju, skratka o stvareh, ki morajo zanimati slehernega občana.

Zdaj, ko smo po 18 letih spet imeli priložnost, da smo izvolili nova občinska zastopstva, imamo tudi pravico in dolžnost, da tiste može, ki smo jim na občinskih volitvah dali svoje zaupanje, kontroliramo, da predvsem nadziramo njihovo delo, ki mora biti izključno v korist nas občanov. Tu morajo izginiti vsa strankarska nasprotja, vsi osebni interesi ali interesi posameznih strank, odločati morajo izključno le skupne koristi vseh občanov, ne glede na narodnost, strankarsko pripadnost, versko prepričanje, poklic ali stan. Občinska uprava ni stvar posameznikov, posameznih strank, temveč stvar vseh občanov, tako revnega kočarja, najemnika in delavca kakor premožnega kmetja ali obrtnika.

Po končanih županskih volitvah se v zadnjih tednih občinski odbori v posameznih občinah sestajajo k svojim prvim sejam, na katerih obravnavajo najrazličnejša vprašanja, kakor občinske proračune itd. Kaj je tu naloga občanov, volivcev? Njihova naloga je, da se kot poslušalci udeležijo sej občinskih odborov in tam poslušajo, kako odborniki, ki so jih sami izvolili in postavili na ta mesta, zastopajo njihove koristi, potrebe in zahteve. To pravico ima sleherni občan, zakaj seje občinskih odborov so javne! Tako določa tozadevni zakon. (Samo v posebnih slučajih, nikakor pa ne takrat, kadar je na dnevnem redu razprava o računih in proračunih občine, občinskih ustanov, podjetij, obratov in podobno, občinski odbor na predlog župana ali treh odbornikov lahko določi, da so seje tajne). Na ta način, da se bomo kot poslušalci udeležili sej občinskih odborov, bomo najlažje kontrolirali delo odbornikov in takoj na licu mesta lahko ugotovili, kateri odborniki zlorablajo zaupanje svojih volivcev in kateri svojo nalogo vestno izpolnjujejo. S tem bomo imeli tudi možnost, da bomo tiste odbornike, ki ne odgovarjajo, ki ne delajo prav, klicali na odgovornost, zakaj za svoje delo odgovarjajo izključno nam, svojim volivcem.

Poleg tega ima po zakonu vsak občan tudi pravico, da si ogleda zapisnike vseh tistih občinskih sej, ki so bile javne in tako kontrolira izvajanje sprejetih sklepov.

Občinsko premoženje, ki je seve last skupnosti vseh občanov, je vprašanje zase. Le prečestokrat se je v zadnjih letih dogajalo, da so posamezniki z njim ravnali po mili volji in ga zlorabljali na ta ali oni način. Take nedostatke, kjer koli so bili in so še, je seve treba že iz vsega početka odpraviti. Tudi v tem vprašanju imajo volivci pravico, da vsaj indirektno soddoločajo. Občina mora voditi točen seznam o vsem svojem premoženju in ga sproti izpopolnjevati. Ta seznam je v občinski pisarni in vsak občan, vsak volivec, ima pravico, da si ga ogleda. Če se bomo te svoje, zakonsko zagamčene pravice poslužili, kar je tudi naša dolžnost, bomo že iz vsega početka preprečili vsakršno manipulacijo z občinskim premoženjem, ki je naša skupna last.

Zakon nadalje določa, da mora župan predložiti občinskemu odboru v proučitev in odobritev **pregled letnih dohodkov in izdatkov**, in to najkasneje dva meseca po poteku upravnega leta. Letni obračun, t. j. pregled letnih dohodkov in izdatkov, mora biti najmanj skozi dva tedna vsakomur na vpogled in sicer

že prej, predno občinski odbor na svoji seji o tem razpravlja. Občina mora točno razglasiti, od kdaj in do kdaj je letni obračun na vpogled in sicer tako kakor je v dotični občini običajno.

Isto je z **občinskim proračunom**. Osnutek letnega proračuna mora biti prav tako najmanj dva tedna vsakomur na vpogled in to tudi prej, predno občinski odbor o njem razpravlja in ga odobri. Tudi čas, kdaj je na vpogled osnutek občinskega proračuna, mora občina točno in pravočasno razglasiti.

Občinski denar je jasno denar nas vseh. Zato je tudi naša dolžnost, da budno pazimo, da se bo ta denar uporabljal izključno v našo skupno korist. Oglejmo si letne obračune, preglejmo osnutke občinskih proračunov, kadar je to pač aktualno in če opazimo nedostatke, jasno in odločno povejmo svoje mnenje. To ni samo naša pravica, temveč tudi naša dolžnost!

Ko ravno govorimo o občinskih proračunih, hočemo opozoriti še na nekaj, kar je predvsem važno za naše zastopnike v občinskih odborih. Kakor je razvidno iz različnih poročil s terena, se nekateri občinski odbori trenutno borijo s sestavljanjem letnega proračuna. Zvedeli smo, da so občine baje dobile od nadrejene oblasti navodilo, da v proračunu za tekoče leto postavijo tudi gotovo vsoto za proslavo 30.

obletnice koroškega plebiscita 10. oktobra 1920. Konkretno vemo to iz libuške občine, kjer je župan pri posvetovanju o proračunu predlagal tudi gotovo vsoto za plebiscitno proslavo. Slovenski odborniki so bili tu na mestu in so s svojim odločnim nastopom uspeli, da je odbor županov predlog odklonil.

Pri tem opozarjamo vse slovenske zastopnike v občinah kakor tudi vse zavedne slovenske delovne ljudi, da nikakor ne dopustijo, da bi se njihov, krvavo pridelani denar zlorabljal na tako nesramen način, da bi se z njim financirale šovinistično-hujskaške in proti koroškimi Slovencem naperjene prireditve, kakor je plebiscitna proslava. Pokažimo šovinističnim hujskačem, da ljudstvo ne bo več dopuščalo, da bi z njim ravnali, kakor bi oni hoteli, pokazimo jim, da o občinskem, t. j. ljudskem denarju ne odločajo oni, temveč mi, ljudstvo, davkoplačevalci, ki ta denar tudi pridelamo. —

Danes smo v našem listu nakazali nekaj stvari v zvezi z občinsko upravo, ki doslej morda marsikateremu niso bile znane in jasne. Vsekakor je bilo potrebno, da smo enkrat tudi o tem spregovorili. Zakaj občinska uprava kakor smo že ugotovili ni stvar posameznikov, ne župana in tudi ne odbornikov, **občinska uprava je stvar vseh občanov!** Vse to upoštevati in se po tem ravnati, pri-

V Nemčiji spet prepevajo nacistično himno

Pretekli dnevi je bival zvezni kancler Zapadne Nemčije dr. Adenauer prvič na „državnem obisku“ v Berlinu. Na zborovanju v palači „Titania“ je pred 2000 udeležence, med njimi nemški politiki in zapadni mestni poveljniki, pozval zasedbene sile, da privedejo nemško vprašanje do čimprejšnje rešitve. Govoril je tudi socialdemokratski župan Zapadnega Berlina profesor Ernst Reuter, ki je poudaril, da Berlinčanom ni treba več dokazovati, da so vredni, sodelovati v evropski zvezi. Nikjer v Evropi niso svobodo tako odločno branili kot pa prav v Berlinu. Župan Reuter je končal svoj govor: Osvobodili smo sami sebe in osvobodili bom tudi vzhodne Nemce.

Na zborovanju pa je prišlo do nepričakovanega dogodka, ko je zvezni kancler dr. Adenauer ob koncu govora zahteval, da igrajo himno „Deutschland, Deutschland über alles“. S tem naj bi, kakor je dr. Adenauer poudaril, izpričali, da so Nemci „enoten, svobodni in miroljuben narod“. In navzoči so res pokazali, da so „miroljuben“ narod, ko so se dvignili in pričeli z navdušenjem prepevati nacistično himno, medtem ko so zapadni mestni poveljniki obsedeli in je predsednik berlinskih socialdemokratov Franc Neuman v spremstvu vodil-

nih članov stranke zapustil dvorano. Britanski mestni poveljnik general Bourne je ob koncu zborovanja izjavil, da je bil sklep, prepevati himno, brez da bi jih prej opozorili, najmanj „skrajno neokusen“.

Vodilni člani SPD, so na podlagi tega dogodka odklonili, udeležiti se sprejema na čast dr. Adenauerja.

Ta dogodek spet kaže, kako živa je še nacistična miselnost v Nemčiji, kjer tudi zvezni kancler še ne more pozabiti časov, ko so z dvignjenimi rokami in prepevanjem himne slavili nemško osvajačo politiko in manifestirali nadvlado nacističnega „herrenvolka“ nad svobodoljubni in demokratičnimi narodi. Prav tako pa smo tudi pri nas v Avstriji

SPZ naznanja

Kino-predstave, v katerih se bo predvajal jugoslovanski umetniški film „To ljudstvo bo živelo“, bodo

v št. Jakobu, petek, dne 28. IV. 1950, ob 19.30 uri;

v Železni Kapli, nedeljo, dne 30. aprila 1950, ob 11. uri;

v Borovljah, ponedeljek, dne 1. maja 1950, ob 14. uri;

v Pliberku, torek, dne 2. maja 1950, ob 20. uri in

v Vrbi, četrtek, dne 4. maja 1950, ob 18.30 uri.

poročamo slehernemu slovenskemu delovnemu človeku in onemogočene bodo vse manipulacije z občinskim, t. j. ljudskim denarjem, kar smo v zadnjih letih le prečestokrat doživljali, s tem bodo tudi že iz vsega početka odpravljeni vsi manjši pomanjkljivosti v občinski upravi, nemogoče bo, da bi bil kateri koli občan zaradi svoje narodne pripadnosti zapostavljen, skratka, v občini bo red. Če bomo odbornike in župane redno kontrolirali, bomo tudi videli, kdo je za ljudstvo in dela izključno le v njegovo dobro in kdo ne ter v takih primerih lahko povedali svoje. Kontrola pa mora biti, in v tem primeru kontrolira in mora kontrolirati ljudstvo, kateremu edinemu so župan in odborniki za svoje delo odgovorni.

priče, kako si podobni elementi želijo nazaj tistih časov, da bi spet lahko zavladali nad drugimi narodi. Nismo samo enkrat slišali, da so VdU-jevci v svoji navdušenosti prepevali nacistične pesmi in tako obujali spomine na dobo, ko so lahko javno in v uniformi slavili svojega boga „Führerja“ in kljukasti križ.

Poziv dr. Adenauerja na prepevanje nacistične himne moremo smatrati samo za navadno provokacijo demokratične javnosti in izzivanje žrtv nacističnega nasilja, ki niso trpele in umirale za to, da bi komaj pet let po končani vojni že spet prepevali zasovražene nacistične pesmi ter tako slavili spomin na največji zločin v zgodovini človeštva, katerega rane še vedno niso zaceljene. Naloga in dolžnost demokratičnih množic je, da obračunajo s takimi provokatorji in izzivači ter končno enkrat uresničijo tisto, za kar so v zadnji vojni milijoni prelivali kri.

VESTI IZ JUGOSLAVIJE

Posmrtno razstavo kmeta-slikarja so odprli v umetniškem paviljonu na Zrinjcu v Zagrebu. Slikar Virjus Mirko je kot samouk ustvarjal posebne umetnine. Razstavljenih je 33 njegovih del v olju, temperi in risbah. — Leta 1943 so ga ustaški in nemški zločinci ubili v zemunskem taborišču.

V Sarajevu so odprli delavsko gledališče. Pri prvi predstavi je na-

stopila dramska sekcija kulturno-umetniškega društva „Metalac“ s komadom „Na straži“. Za tem ima gledališče na programu uprizoritev Cankarjevega „Hlapca Jerneja in njegove pravice“ ter „Raztrgance“ Mateja Bora.

Republiški izvršni odbor Ljudske prosvete Slovenije je razpisal tekmovanje vaških igralskih skupin. Okrajni ljudski odbori bodo poiskali svoje najboljše igralske skupine. Izločilno oblasno tekmovanje mora biti zaključeno do konca aprila. Ob lasni prvaki bodo določeni v tednu pred 1. majem in najboljši bodo nastopali na 1. majskih prireditvah v Ljubljani.

Zveza foto- in kinoamaterjev Jugoslavije je postala članica mednarodne federacije fotografske umetnosti. Federacija je bila ustanovljena leta 1949 in šteje 17 članov. Vsako leto bo prirejela razstave in organizirala stalno proženje umetniških fotografij med včlanjenimi zvezami. Prva razstava bo letos junija in julija v Bernu v Švici, kjer bo vsaka zveza razstavila dvajset del.

Mednarodna razstava v Beljaku

Kakor izvemo od beljaške mestne uprave, bo v času od 22. do 30. junija 1950 v Beljaku razstava obrtniških, industrijskih, trgovinskih in gospodarskih izdelkov in pridelkov. Razstava bo imela mednarodni pomen, ker so udeležbo prijavili tudi Videm, Gorica, Svobodno tržaško ozemlje in, kar je posebnega pomena, Ljudska republika Slovenija.

Za letošnjo razstavo bodo na razpolago poslopja obrtniške in me-

ščanske šole ter večje prosto zemljišče v bližini teh poslopij. Računajo s številno udeležbo obiskovalcev in interesentov ne samo iz avstrijskih pokrajin, temveč tudi iz inozemstva, predvsem še zaradi tega, ker je potovanje v Avstrijo znatno olajšano.

Inozemske razstave bodo imele svoje prostore v obrtniški šoli in bodo prikazale izdelke, ki so značilni za te pokrajine.

Večer v kmečki hiši

Pre seboj sem imel zamazano pismo. Njegove velike črke so bile videti kakor po zenožiti razmetan plot. Pisal mi je moje tete sin Boštjan Presečnik, ki je bil vsekdar ponosen na najino sorodstvo. Polomljene kavke so mi pripovedovale, da je Boštjan slabe volje, ker se premalo brigam za svoj rod: „Več ko pet let te že ni bilo pri nas. Svoji ljudje morajo s sabo držati. Tudi Barba že težko čaka.“ Barba, rojena Muhova iz Jarčjega sela, je bila Boštjanova žena.

Kmet je kralj. Če ima dobro in čedno napravo, če ima primerno zemljo, da jemlje iz nje življenje in davek, če nima dolgov, pač pa polne hleve in če ima še kopico zdravih in pokornih otrok, je kmet kralj, neodvisen od vsega sveta.

Tak kralj in gospodar je bil Presečnikov Boštjan na Jelovem brdu. Njegov dom je stal prav pri koncu vasi. Bil je zidan in je imel tako imenovano gorenjo hišo, okrog le-te je teklen hodnik. Okna so tičala v okviru zelenih kamnitih stebričev. Nad njimi je kraljeval sv. Ferjan ter s svojo golido zabranjeval požare. Tik hleva na dvorišču je ležal velik kup gnoja, a vzlic temu sta se povsod kazala snaga in red. Na steni je viselo raznovrstno orodje, da je bilo takoj pri roki. Tnalo je bilo pometeno in glavna pot proti hiši celo s peskom posuta. Ob vходу pri veži je tekla voda iz umetnega vodnjaka.

Pri tej hiši si se takoj čutil domačega, ker ni bilo v vsej naselbini ničesar, kar bi bilo ustvarjalo kaj nesoglasja. Vse se je strinjalo in ujemalo.

Bila je že noč, ko sem stopil v vežo. Dolga ta veža se je končevala v mogočno kuhinjo, visoko obokano. Kadar je bil obok poln mesa, ki se je ondi sušilo, je človeku posebnost dobro del pogled na njegovo bla-

goslovljeno višino. Kuhinja in veža sta bili zaviti v saje, da je pri južnem vremenu od njih kapalo in se svetlo nabiralo na tlaku. V veži je bila tema, samo od ognjišča sem se je svetilo. Tam se je togotila ženska, da burkle niso popravljene, da loncev ni moči pristavljati in da so možki vsako leto bolj za nič.

Glas mi ni bil neznan in vedel sem, komu velja ta jeza in srd. Bila je dekla Liza, a njena beseda je merila na hlapca Danijela, ki je služil z njo že dolgo vrsto let pri Boštjanu.

Vstopivši v hišo, sem opazil Boštjana za mizo. Kar čutil sem, kako se je v njem vse vnelo od veselja, da ga je obiskal sorodnik. Vzlic temu pa niti izza mize ni vstal. In da bi si bila v roko segla, o tej gosposki šegi tista leta v Jelovem brdu še govornice ni bilo. S svetlim očesom me je pogledal in dejal:

„No!“

„Da ste le zdravi!“ sem odgovoril.

Nato je Boštjan zaklical ženi, naj prinese štober in luč. Tedaj v na-

šem podgorju še ni vladal smrdljiv, pač pa je v leščerbah gorelo lano olje. Leščerbe so stale na što-brih, najhnihih lesenih stebričkih, od koder je izhajalo prejkone tudi ime. Mlajši zarod nima več pojma o tej nekdanji potrebi premičnini. Kultura je vzela štober.

Barba je nekaj odlašala. Ko je prinesla svečavo, sem opazil, da je morala vedeti o mojem prihodu. V kratkem času si je preoblekla srajčnik — tudi to za naše ženstvo tako značilno oblačilo je zagazilo v pozabo —, ki se mu je videlo, da prihaja iz perila. Še nov predpasnik si je bila pripasala. Menili smo se o letini, o živini in o velikih davkih. Ko sem povedal, da mislim nekaj tednov ostati, se je obema razžarilo lice. Prepričan sem bil, da sta se v resnici veselila. Pri tem pa se ni predla nikaka pretirana govornica, kaj naj mi daje jesti, kako naj se z menoj počenja in o drugih takih sitnostih. Umelo se je na obeh straneh, da bom živel, kakor živi človek, če pride med svoje.

Stemnilo se je. V hišo so začeli

Zajec, ruševac, medved in pomlad

Na labodjih krilih je priplula prelepa Pomlad — in vse je zaživelo v gozdu.

Dedek Mraz pa se ni zelo oddaljil, — on vse čuje.

„Kaj takega!“ — premišljuje, — „tega pri meni ni bilo. Tiho, tiho je bilo v gozdu, samo drevesa so kdaj pa kdaj zaježala. To bodo veseli, ako se vrnem!“

Ponoči se je vtihotapil v gozd in legel k počitku pod temno jelko.

In že je posvetila jutranja zarja.

Pa čuje dedek Mraz: po gozdu be-

ži zajček, cepeta z nogami in glasno vrešči.

„Hudo je zajčku,“ — premišljuje dedek Mraz. „Zemlja je sivkasta, on pa belkast, — vsakdo ga lahko opazi in ubije. Pa je siromak ves obnorel od strahu.“

Lej, — zajček je skočil na jaso. Pa saj ni več bel, — sivkast je.

Za njim priskakljajo tovariši, — takisto sami sivi zajčki. Vrešče, cepetajo, topotajo in skačejo drug čez drugega.

Dedek Mraz je razprostil roke:

„Kaj pa uganja Pomlad! Zajček je skical tovariše iz vsega gozda. Pripravil jih je do tega, da so začeli skakati čez kozla.“

Veseli zajčki so odskakljali. Bolj in bolj se je zdanilo. Pa kaj vidi dedek Mraz: na robu gozda sedi ruševac, črn kakor oglje.

„Lej, tudi tega je stisnilo,“ — premišljuje dedek Mraz. „Za mojih dni je pod snegom nočeval, saj je najde zavetja ne na tleh ne na drevju!“

Ruševcu pa še mar ni, da bi se skrival: k njemu na jaso so priletele kokoške, on pa se je pred njimi postavljaj in zvonko brbljal:

„Čuf-ši! Čuf-ši! Lepe so rdeče obrvi! Dvignem repek s krivci, razšopirim se s krilci!“

Pritekli so k njemu na ružo tovariši, on pa jih nadira:

„Čuf-šu, čuf-šu! Izginite od tod! Sicer vam perje očešem!“

Našopiril se je in že so se spopadli, da je kar perje frčalo.

Dedek Mraz je skomignil z rameni:

„Kaj počenja Pomlad? Mirna ptica se je začela pretepati. Na počitek niti ne misli!“

Dan se je ogrel, — odleteli so ruševci z jase.

Gre po gozdu medved. Ves mršav je.

„Kako je kaj, krivošapec?“ pomisli dedek Mraz. „Gotovo jočeš po svojemu brlogu? Spal bi v njem, spal, pa za glad še maral ne bi!“

Medved pa je obstal, s kremplji izkopal iz zemlje nekakšne koreninice, jih hlastno pozobal in zadovoljno cmokal: to so gotovo sladke koreninice.

Dedek Mraz se je počehljal z roko pod kačmo.

„Kaj pravim — takšne uganja Pomlad! Nikomur se ne stoži za menoj... Moram ji povedati, kako je vse obnorela.“

(Nadaljevanje na 4. strani)

OTON ŽUPANČIČ: Porušeni most

Dobili smo dovoljenje s Sušaka na Reko.

„D'Annunzio je namreč porušil oba mosta čez Rečino“ je razlagal dalmatinski prof. ko smo stopali čez dvakrat zastraženi leseni most. Sprehajali smo se po belih, čudovito snažnih ulicah, ogledali si mogočno sidro na kamenitem postavku, sidro, težko kamenu, zagrebano v naša tla, kakor da se je za večno zagrizlo vanja. Tudi smo videli vrata na slavalok: „Granata nas je odprla!“ je na vsa usta kričala razprasketana vrzel, ki meče bliskasto silhueto na miro gladino tam zadaj.

Govorili smo o krivičnih mejah, o življenju naših onkraj, o Wilsonu in njegovi črti, o naših državnikih, o D'Annunziu.

„E da, vidite gospod pesnik, lahko je zabavljati na D'Annunzia in njegovo pozerstvo. In vendar je priboril svoji domovini Reko in toliko otokov... Naša nesreča je, da nismo imeli nobenega nacionalnega pesnika, ki bi nas bil idejno združil in držal našo misel pokoncu... On pa je razpalil italijanski nacionalizem...“

„Šovinizem hočete reči.“

„Nacionalizem. Vroč nacionalizem je vedno šovinizem.“

„Hvala lepa zanj in vse to srednjeveško junaštvo in slavo!“

„A čigava je Reka, in čigava bi lahko bila?“

„Gospod profesor, ali mislite, da bi jo rešili stih, pa če še tako zanosni?“

„Gospod pesnik, D'Annunzio ni delal samo stihov!“

Umolknil sem in molčal, gospod profesor pa je nadalje oboževal na-

silje s tajnim obžalovanjem, da ga nismo mogli delati mi. Grenko mi je bilo, ko smo se vračali, in bil sem ves čas tiho.

Prišli smo do Rečine. Tam je štrlelo od obeh bregov nekaj kakor torzo dveh rok, ki sta segli druga proti drugi in se nista mogli doseči. Takrat se mi je nenadoma odvalilo od prsi.

„Evo, glejte: razrušen most! Kdo bi ga spoznal, kdo bi slutil, da je to sled za pesnikom? Človek duha, pa pušča razvaline za sabo! Ne, to je srednji vek. Bodočnost pa je ta: dva naroda bosta morala trudoma nanovo zgraditi kar je razdejal nacionalistični poet sebi v nasladi in čast!“

Tako ostro in silno se je trgalo iz mene, da je zdaj profesor presenečen umolknil. Pogledal sem po morju:

Sredi treh sinjin —
zemlje, morja in néba —
sredi treh čistin
glej ga v svobodi galeba...

In nikjer nisem videl, da bi tekla meja med sinjinami.

To sem napisal leta 1927. naši srednjošolski mladini. Ali naj danes, po dvajsetih letih, dodam, da je bila D'Annunzijeva borba nemoralna in nazadnjaška, ker jo je navdihoval narodni šovinizem v službi državnega imperikalizma; da pa je vsak poet poklican, braniti domovino, pravice svojega naroda, ideje mirnega sodelovanja za svobodo, napredek in srečo vsega človeštva? To pa se pravi zidati mostove.

cepati posli in na mah je bila miza zasedena. Gospodinja je hitela po večerjo. Najprej se je postavila pred nas velika skleda krompirja, iz katerega se je močno kadilo. Mati Barba je natrosila za družino velik kup soli na mizo, za naju z gospodarjem pa manjšega. Sad zemlje smo jemali iz skled, ga solili in jedli. Ko sta bila v posodi zadnja dva kosa, ju je pograbil hlapec Danijel, rekoč: „Ostati ne sme nič!“

Nato je prišel na vrsto sok, v katerega je vrgla gospodinja veliko kepo rumenega masla. Vsak je dobil leseno žlico, skupno smo zajemali, pridno in z vnemo. Tu in tam je zavpila Liza nad Danijelom: „Ne lovi samo štrukljev!“ Pa hlapče se ni dosti brigalo za karanje. Ko je bilo le še malo v skledi, jo je k sebi potegnil, režeč se: „Da ne bo mati mislila, da slabo kuha.“

Pri večerji je nosil prvo besedo stari Jakopin. Tisti dan je delal pri Presečnikovih. Je li imel ta starec kako krstno ali kako drugo ime, ne vem. Kar sem ga poznal, so ga klicali za Jakopina. Bil je Radeckega vojščak, ponosen na svoje trpljenje v vojski, ponosen tudi na svojo nemščino, kako si jo je bil prilomil v vojaški službi. Ko se je postavil sok na mizo, je začel: „Kaj veste vi, ki niste na svetu nič izkusili in ki tudi nič ne veste!“

„Povej nam kaj!“ je prosila Liza, ki se očividno še ni bila sprijaznila z Danijelom.

„Veliko ti lahko povem,“ se je odrezal Jakopin. „Najlepše pa, kar je bilo, je bilo v Brešji. Tam so nas puntarji nekaj komandirali in grof Radeći — Jakopin maršalovega imena ni mogel drugače izgovoriti — je dejal: „Fantje, pojdimo iz mesta!“ Tisti dan me je imel profos v rokah, ker sem bil izkazal svojemu koprolu nekaj nepokorščine. Po ulicah smo se gnetli in ti vrage so streljali s streh in oken na nas. Da, tako je bilo.“

„Pa ste vendar nazaj streljali?“ se je vmešal Danijel.

„Molči, ki nič ne veš! Gori za dimnikom je tičal Lahonček in palil, da se je vse kadilo. Za božjo voljo sem prosil profosa, daj mi puško v roke. Da mi jo! Tresk! Še danes ga vidim, kako je omahnil. Lepo je bilo. In potlej smo šli v Mantovo.“

„Kaj je Mantova?“ je vprašala Liza.

Takrat se je Jakopin zrepenčil kakor petelin na gnoju. „Mantova je mesto. Ajne greze festunk, ajne greze boser.“

Ta „greze boser“ se mi je tako zagrizel v uho, da nisem mogel držati smeha.

„Le smej se!“ se je zatogotil Jakopin, „dobro je pa le, če človek nemško govori.“

Ker je bilo mleko zajeto, je družina vstala in odšla. Tudi mene so kmalu spravili spat, in sicer v gorenjo hišo. Prižgali so lojeno svečo, da nam je svetila po temnih stopnicah. Vzeli smo tudi „hlapca“ s seboj, da sem mogel ugasniti luč. V gorenji hiši je vse dišalo po žitu. Ondi so stale pregrade, ki niso bile Presečnikovih nikdar prazne. Soba je bila „malana“. Na vsaki steni se je videla zlata monštranca z belo hostijo, a obdajalo jo je grozdje v isti velikosti, kakor so ga prinesli nekdanj iz dežele Kanaana. Tu je stala tudi postelja, široka, da bi se bila na njej brez težave urila cela stotinja. Sivo, rdeče in belo je bila prevlečena v umetnih štirikotih. Na sprednji končnici, ravno nad zgledjem, pa je zrla resno in veliko božje oko, da si utegnil brez strahu zaspati v njegovem mogočnem varstvu.

Legel sem na plevnico, ki je bila za moje kosti precej trda. S hlapcem pa sem otrl luč, da je neprijetno zadigalo. Ali vendar, kako prijetno je bilo tu ležati! Že ta zrak — spal sem pri odprtem oknu — mi je napolnil pljuča kakor voljno in rahlo laško volje. Zatisnil sem oči. Okrog mene so se zasukale zlate monštranice z belo hostijo in orjaškimi grozdi.

Ivan Tavčar

Poučne in vesele zgodbe o ušeh

Kdo ima koristi od vojn? — Požeruhi, špekulanti, vojni hujskači in uši.

Veliki ruski pisatelj Tolstoj je napisal debelo knjigo; „Vojna in mir“; kdaj se bo našel pisec, ki bo napisal tudi zelo zanimivo knjigo: Vojna in uši. Vemo, da vsako zlo prinese komu koristi. Tudi veliko zlo, vojna, je komu v korist: odelom, goljufom, špekulantom, vojnim huskačem in pa ušem. Če imajo kdaj uši svojo zlato dobo, jo imajo prav gotovo za časa vojne. Sicer imajo ljudje vedno uši toda le toliko, da se rod ohrani...

Vse mogoče nadloge mučijo ubogega človeka in mu grenijo življenje, tudi uši spadajo med nje. Pa da bi bila samo ena, toda kar tri vrste so, ki nam grenijo to kratko dobo bivanja. Veliki pisec modernih reportaž Erih Ervin Kiš ali pa filmski Fox Movietone bi dejal: „Čast mi je predstaviti vam: glavna uš, bela uš, sramna uš. Torej prava moderna delitev dela ali pa še bolj moderna razdelitev interesnih področij. Glavna uš si je vzela za svoje področje človeško glavo, druga si je izbrala obleko in dele telesa, ki jih ta pokriva, tretja pa vse dele telesa, ki so porasli s kako dlačico razen glave. Kljub temu da ji prija deli porasli z dlakami, ne zaide nikoli med lase na glavi. Čast komur čast, tam vlada glavna uš.

Tri vrste uši

Pa pojdimo dalje po stopinjah gospoda Eriha Ervina Kiša ali pa gospoda Foka Movietona. Čast nam je predstaviti ali pa pokazati v besedi in sliki: uši so žuželke kot ščurki, metulji, mravlje, čebele in še celo velika vrsta zastopnikov tega velikega živalskega rodu. Njihovo telo je iz treh delov, glave, oprsja in zadka. Na oprsju tri pare členastih nog, na glavi oči, tipalke in usta. Telo je iz roževini podobne snovi bitinjače.

Glavna uš se drži z velikimi kljukastimi krempljci las na človeški glavi. Samec je velik okoli 2 mm, samica 3. Glava je rjavo rumena, robovi zadka so temnejši. Oprsje je štiriočlasto. Podolga jajčeca, gnide imenovane prileplja samica na lase. Ena samica zleže okrog 50 jajčk; iz teh se izležejo mlade uši, ki so že čez tri dni sposobne same leči nova jajčeca in množiti rod glavnih uši.

Bela ali „gvantna“ uš, je nekoliko večja, vitkejša in svetlejša. Skriva se v šivih oblačil, najraje volnenih. Tudi jajčeca prileplja samica trdno v šive obleke in perila. Bela uš prehaja iz obleke na telesno kožo, kjer sesa kri! prebavi jo zelo hitro, torej ne trpi na zaprtju, zato pa nadležen zajedavec venomer pika.

Kjer živi sramna uš, vemo. Ta je od vseh treh najmanjša, le malo čez milimeter meri, je pa široka in ima dolge noge s krempljci. Zarije se v kožo, da je kar naprej pri hrani in zato človeka neprestano draži in sili k praskanju.

Tudi „boljši“ ljudje imajo uši

Od vseh je najbolj nevarna bela uš. Ne samo, da človeka grize, ščiplje in vznemirja, ta nesnaga prenaša tudi razne kužne bolezni, predvsem pegavico ali pegasti tifus in povratno mrzlico. Pomnite še, da so si po mestih, kjer so hodili okupatorji iz odlične človeške rase, vojaki, te boljše vrste ljudje, hodi-li čistiti uši! Prav posebne postaje za odpravljanje uši so imeli, čeprav so bili ljudje boljše vrste in so ostali svet zmerjali z barbari in ušivci in so hoteli vladati svetu. Koliko ljudi je umrlo samo zaradi pegavca, ki jim ga je v zahvalo za prejeta hrano pustila bela uš. V mirnih časih malo slišimo o tej bo-

lezni, v času vojne pa skoraj na vsak korak pegavec.

Pegavici je vzrok kužna klica

Pravijo, da je umrl velik filozof Platon zaradi uši. Pa čuli ste zgodbo o hudem kralju Herodu, ki je dal umoriti nedolžne otročiče; za kaznenaj bi ga pri živem telesu požrli črvi. Ne črvi, uši so ga uničile in še pegavi tifus so mu prinesle. In velikemu Demokritu, ki je pred tisoč leti razglabljal, kaj je življenje in kje mu je vir in konec, so mu konce prinesle uši, katerim je premalo stregel po življenju.

Pegavica je kužna bolezen, vzrok so ji posebne bolezenske klice. Neko ubogo človeško bitje boleha za to boleznijo in ker ne pride nikoli ena nadloga sama, se čisto zgodi, da se na takem bolniku naselijo še uši in pijejo njegovo kri. Bolnik ima v svoji krvi bolezenske klice in s toplo človeško krvjo se jih napijejo tudi uši. Bolezenske kali pegavice niso izbirčne in kot so prej živele v človeški krvi, žive sedaj z nezmanjšanim veseljem v želodcu in črevesju uši. Tako jim je prijetno, da se kar množe; toda ker jih je preveč, jih mora nekaj ven iz telesa in to z odpadki uši.

Saj veste, kako je z ušmi. Pride, mo skupaj z ušivim človekom in že jih imamo. Uš živi v človeški obleki, na notranji strani ob telesu, toda če jih je zelo dosti, tu pa tam katera radovedno pogleda na površje obleke in če tak človek, poln uši, kam sede, nehoti pozabi na sedežu uš. Človek, ki je prišel tja za njim, jo pobere. Hvaležna uš gre v obleko in se napije druge krvi. Pa recimo, da ima ta uš v sebi bolezenske kali pegavca. Novega gostitelja grize, vsak ugriz je mala ranica prav do krvi. Z odpadki te uši pridejo na človeško telo tudi bolezenske kali pegavice. Koža je na mnogih mestih ranjena, pot do krvi odprta in bolezenske kali, kadar le hočejo pridejo v človeško kri. Pegavica je tu. Tudi papež Klement VII je na ta način odšel s tega grešnega sveta. Pa tudi španski kralj

Filip II. o katerem govore, da se ni nikoli smejal; in še bi jih lahko našli znanih in neznanih.

V taboriščih je vladal človek — zver in uši

Kje so vsi tisti pozabljeni reveži iz taborišč smrti, vse tiste žrtve iz ujetniških taborišč in strelskih jarkov? Uš preženeš s snago. Kje si v taborišču mogel biti snažen, ko so te človeške zveri skušale spraviti na stopnjo živali in hotele tvojo smrt. Kopali se moraš, namiliti, menjavati perilo in obleko. Perilo in obleko moraš prekuhati. Kje je bilo vse to v taboriščih! Saj ste brali iz taborišč spomine vseh mogočih trpljenj ubogega človeškega bitja. Vladal je človek, zver in uš.

Lakota in toplota ne prijata ušem

Belim ušem ne ugaja toplota. Do 40 stopinj še vzdrže, več pa ne. Pri toploti 50 stopinj žive le 10 minut, pri 55 stopinjah le 2 minuti. Najbolje jih torej uničimo, da se dobro okopamo, obleko pa da damo v čim bolj topel prostor. Gnide leže ta uš med vlakna, obleke in gnide prenesejo višjo toploto. Ker pa leže uš gnide tudi med telesne dlake, se moramo res dobro očistiti, da se jih znebimo.

Tudi za glad so zelo občutljive. Če jih damo v prostor brez hrane, kmalu poginejo. Bolj odporne so pa gnide. Če zakopljemo ušivo obleko in jo čez čas zopet odkopljemo, bo še vedno vsa ušiva. Stare uši so poginile, toda v obleki je bilo vse polno gnid. V hladni zemlji so vzdržale le gnide dolgo časa, niso se pa iz njih izlegle uši; možno pa bi bilo to le v ugodnih pogojih.

Danes vemo, da nastanejo uši samo iz jajc — gnid. Včasih so pa menili, da nastajajo iz obleke. Znameniti modrec Aristoteles razlaga, da se pojavijo v oni obleki, ki je bila tkana iz volne ovac, ki jih je raztrgal volk. Potem so menili, da nastajajo iz kože bolnih ljudi; danes pa točno vemo, da nastane uš samo iz uši.

Zajec, rušavec, medved in pomlad

Stopil je izpod jelke in šel po gozdu iskat Pomladi.

Prelepa Pomlad pa mu je sama priplula naproti, — plahutaje z labodjimi krili, vsa v raznobarnem cvetju, vsa v sončnem zlatu. Pa mu reče z zvonkim glasom:

„Kaj je, starec? Si prišel pogledat, kako rajamo in prepevamo? Ali pa bi nemara rad koga preplašil?“

„Ti jih mešaš!“ je zaropotal dedek Mraz. „Celo zajec se več ne boji. Kaj si pa storila z njimi, da te vsi tako slave in da so kakor ponoreli?“

Pa se je nasmešnila prelepa Vesna:

„Kar vprašaj jih, zakaj so tako veseli.“

Zapela je pesmico in pevaje zaplula nad gozdom, ki se je odel z zeleno tančico.

Dedek Mraz je poiskal zajca.

„Zakaj si pa vesel?“

„Pomladi se veselim, dedek. To plega sonca, svilene travice. Lej, saj vso zimo nisem videl zelene rastlinice, vse trepetlike sem ogrizel, grenko lubje glodal. Travica pa je sladka.“

Pa je dedek Mraz poiskal ruševca.

„Zakaj si pa tako vesel?“

„Vesel sem, ker lahko razmahnem krila in pokažem svojo moč. Čef-si! Čuf-si! Ognjene so rdeče obrvi, lepe so čvrste peruti.“

Pa je dedek Mraz poiskal medveda.

„Zakaj si pa ti vesel?“

Medveda je bilo sram, s šapo si je zakril oči in zašepetal:

Pred smrtjo baje zbeže uši iz glave

V starih časih je uš bila važen znak, da se bliža bolniku smrt. Če je bil bolnik ušiv, so opazili, da je kmalu nato umrl, ko so glavne uši zapustile njegovo glavo in se preselile na vzglavje. Tudi glede te uši si niso bili na jasnem, kako pride na glavo. Nekateri so trdili, da nastajajo iz krvi, in sicer, da se jih naredi v krvi tem več, čim bolj menjujemo vodo za kopanje. Drugi so ugovarjali, da dobi glavne uši le tisti, ki stavi v jed močne dišave, potem so verovali, da pride uš na glavo, če pijemo olje, v katero je padel martinček. Mi pa dobro vemo, da ima uš na glavi tisti, ki si jih je kje nabral in si dovolj ne pere in čisti glave. Pravijo, da te uši zelo ljubijo ženske glave; kdo bi jih ne, če so lepe, pa tudi otroške so jim pri srcu.

Saj si bil vojak in sedaj veš, zakaj so ti ostrigli lase!

Baje se uši bolj izogibajo moških, vendar, si bil vojak in čim si stopil v vojašnico, so ti porezali lase, da ne bi bila tvoja glava farma za uši. Nekateri se tolažijo ne samo s tem, da ti uši naznanijo smrt, temveč tudi s tem, da oni, ki ima ušivo glavo, ne čuti glavobola.

Pitagorov izrek

Kdo ne pozna slavnega Pitagorovega izreka? Koliko nadebudnih šolarjev si je zaradi njega že praskalo glavo, ko so rečevali zamotane računске naloge, ki se dajo rešiti po tem izreku. Nič čudnega. Sam gospod Pitagora in njegovi učenci so baje imeli polne glave uši se praskali po svojih kuštravih glavah; nič čudnega, če ta izrek dandanes povzroča srbenje nadebudne mladine.

Ostriži si lase. Speri si glavo s petrolejem in kisom, češi se z gostim glavnikom in zginile bodo uši kot pomladanski sneg. Stari Rimljani, oprostite, tudi oni so bili čisto ušivi, so se tolažili, da pride uš na glavo, le če ješ fige. Še dandanes so marsikje prepričani, da dobiš uši ali pa da prav moreš imeti uši, ko ješ sveže sadje.

Siten človek — sramna uš

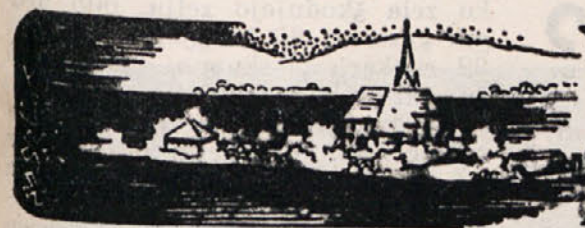
Sramna uš je prišla prav v pregovor in ne da se zlepa odpraviti. Obriti si moraš tam, kjer si je izbrala svoje bivališče, in se namazati z raznimi mazili, da jo zadušiš. Res trdoživa je in ne mara zapustiti svoje žrtve; prav kot neki ljudje, ki te more in ti ne dajo miru. Nemci pravijo tej uši Filzlaus, Jugoslovani so to ime preobrnil v picajzl. Človeku, ki je siten in se ga ni mogoče zlepa odkrižati, pravimo Slovenci picajzl, Italijani pa piattola, kot imenujejo oni to uš. Ker se naseli ta uš kjer koli na telesu, kjer so dlake, so se duhovniki v starem Egiptu brili vsake tri dni po vsem telesu, da so se ubranili te golazni. Naseli se tudi na bradi, brkih, trepalnicah, obrvih in kjer koli, da le najde dlako. Že v starih časih so proti njej pripisovali vsa mogoča sredstva.

Vse te uši, žive od človeške krvi. Njih usta so narejena kot črpalka. Zabode v kožo svojo ustno orodje in potem pije, pije do sitega. Kako prijeten občutek ima človek pri tem, je znano marsikom.

Dokler je človek snažen in pazi nase, ušem trda prede, ko pa človek nima prilike, da bi se čistil, menjaval perilo in obleko, pazil s kom prihaja v dotik, tedaj zasije ušem zlata zarja. Vojni čas je za uši najboljši čas. Vojna in uši sta dve nerazdružljivi stvari.

Pa ne samo človek, tudi živali imajo svoje uši. Živalske ne gredo na človeka. Pa tudi pri ljudeh niso vse enake. Ljudje so razne vrste, beli, rumeni, črni itd. Ušenjaki, ki imajo za vse čase in se za vse zanimajo ter tudi za uši, so ugotovili, da so na belcih uši drugačne kot na črnih in zopet drugačne na rumenih ljudeh itd. Kdo ve, če se tudi one med seboj sovražijo in ločijo v gospodarske in kolonialne uši in če vlada med njimi rumena nevarnost?

Vitalij Bianki

Po naši zemlji

Delegacija slovenskih delavcev je bila v Jugoslaviji

Skupina naših slovenskih delavcev je za nekaj dni obiskala matično državo Jugoslavijo. O svojem izletu nam pišejo:

Potovali smo v Jugoslavijo, da bi se na licu mesta prepričali o vseh tistih „strahotah in o siromaštvu“, ki baje vlada v Jugoslaviji in kaj vse morajo prenašati ubogi jugoslovanski delavci. Tako in podobno govorijo pri nas klevetniki nove socialistične Jugoslavije in iz zvočnikov, tako informbirojevskih in tudi drugih lahko slišimo take vesti vsak dan.

Čeprav smo imeli samo nekaj dni na razpolago, je zadostovalo, da smo se na lastne oči prepričali o razpoloženju delovnih množic v Jugoslaviji. Spoznali smo, da delajo v Jugoslaviji z navdušenjem in ljubeznijo, ker se dobro zavedajo, da hočejo in bodo dosegli boljše in srečnejšo bodočnost, ker se zavedajo, da delajo sami zase, ne pa za razne izkoriščevalce, kot je bilo to v stari Jugoslaviji. To so nam zatrjevali vsepovsod, kjer koli smo govorili z delavci samimi. Bili smo med drugim v Litostroju, ogromni tovarni, ki je nastala po vojni tako rekoč iz nič in ima ter izdeluje stroje najnovejšega tipa. Res je, da primanjkuje raznih drobnih potrebščin, ker pogoj za izgradnjo lahke industrije je težka industrija. Vse to ljudstvo dobro razume in se zaveda, da bodo tudi te težkoče premostili. Brez dvoma je, da jugoslovanski narodi za izpolnitev plana štedijo, toda pomanjkanja ne trpijo. Sami smo videli, ko so prihajali delavci v menzo na kosilo, in čudili smo se, s kako dobro in izdatno hrano so jim postregli. Zato je velika laž, če pri nas govorijo drugače. O tem smo se prepričali prav posebno v Strnišču, kjer gradijo veliko tovarno aluminija, prav tako pa

tudi v drugih menzah in restavracijah.

Nas, ki smo delavci raznih poklicev, je presenetila velika skrb za delavska stanovanja. Ogledali smo si od zunanje stanovanjske hiše in stanovanja od znotraj. Pri nas v Av-

Dobro ves. V nedeljo, dne 16. aprila t. l., je igral pri nas „Foltej — Foltic“. Zelo smo ga bili veseli in koliko smo se nasmejali, ko je bil tako dobre volje. Pokazal nam je tudi igro „Nevnika in sonček“, ki je nam vsem jako ugajala. Potem smo peli še pesmice in plesali. Bilo je tako lepo in prijetno, da bi kmalo in še večkrat hoteli kaj takega videti.

Trnje pri Kapli. Enajstletni Gelbman Robert se je dne 15. t. m. igral z nekim eksplozivnim predmetom, domnevajo, da je bila pet centimeterska angleška granata. Strelivo je eksplodiralo in prizadejalo fantu težke poškodbe. Razparalo mu je trebuh in roke, da je bil na mestu mrtev. Lažje poškodbe je utrpela desetletna Zofka Šelander. Vedno in vedno še zapušča vojna svoje krvave sledove.

Božji grob. Na velikonočni ponedeljek je pri Božjem grobu vsako leto cerkveno opravilo, katerega se ob ugodnem vremenu udeleži prav mnogo ljudi. Med številnimi romarji je ob pokanju topičev in raznih velikonočnih običajev prijetno praznično razpoloženje. Še dolgo po božji službi se ljudje prepuščajo blagodejnim žarkom pomladanskega sonca. Spodaj pod hribom Božjega groba je gostilna pri Homčarju, kjer se mnogi oglasijo, da si ugasijo žej, ki je posebno po zaužitnem velikonočnem žegnu večja kot navadno. Tako so se mudili tam tudi nekateri naši fantje in, kakor je nava-

striji stanuje v takšnih stanovanjih samo gospoda.

Vsem pa, ki še vedno nasledajo vsem mogočim izmišljotinam in lažem o razmerah v Jugoslaviji, bodisi od leve ali desne strani, svetujemo samo, da se potrudijo v Jugoslavijo in se sami prepričajo o dejanskem položaju in spoznali bodo resnico, ki more biti samo ena in ki bo prej ali slej tudi zmagala.

da, so kmalo zapeli nekaj naših pesmi. Nihče ne bi mislil, da bi se kdo našel, ki bi se zaradi tega razburjal in kvaril dobro voljo in pokazal svojo surovost brutalnega sovraštva do vsega kar je slovenskega. In našel se je sovražnik slovenske besede in petja, sam rojen Slovenec, a sad germanizacijske vzgoje, odpadnik Hribernikov Nac, ki je v svojem besnem janičarskem sovraštvu brutalno napadel in oklofotal Štefana Lipeja in Bromana Anča. Lep primer, kam vodi in kakšne značaje vzgaja raznarodovalna vzgoja na naših tleh. Pričakujemo, da bo oblast, kateri so dogodek prijavili, res tudi poklicala tega neotesanca na odgovor.

Celovec. Tovariša Kožutnika Franceta poznamo vsi. Za uredniško mizo sedi in urejuje. Mlad je in često se je zamislil. Uganili smo kmalo, da vasujejo njegove misli pri Marici in to vasovanje ni ostalo brez posledic. Posledica je bila, da sta France in Marica v soboto, 15. t. m., postala mož in žena. V Marici je dobil France ljubo življenjsko družico: zna kuhati, zna prati, zna posteljno postlati in še vse druge reči, ki jih mora razumeti vrla žena. Želimo zavednemu narodnemu paru, Francetu in Marici, da bi sijalo prav mnoga leta sonce sreče na vajino življenjsko pot.

Pliberk. Na veliko nedeljo jutratraj je pri maši v Pliberku nenadoma preminul carinik in pozneje finančni uradnik Gustav Raup. Zadela ga

je kap. Raup je bil eden izmed uradnikov, ki je bil zaradi slovenske nepristranske objektivnosti spoštovan in priljubljen v vseh krogih, brez razlike narodnosti in političnega prepričanja. Zato je njegova prerana smrt vse užalostila in vsi sočustvujejo z zaostalo ženo in dvema hčerka. Pokopali so ga v št. Rupertu pri Celovcu.

Bistrica — Šmihel. Tudi naše želje je Slovenska kmečka zveza upoštevala in priredila pri nas gospodinjstvo-kuharski tečaj, ker tudi naša dekleta, bodoče gospodinje in kuharice, so se hotele seznaniti s kuharsko umetnostjo, ker tako dekleta in žena nekaj velja, če se zna spetno sukati okoli štedilnika, postaviti na mizo kaj dobrega od preprostih a okusno pripravljenih jedil do izbranih jedstvin za praznične dneve. In če zna tudi še živati, je še boljše in vsekakor koristno ter bo tako dekleta zaželjena nevesta, ki bo poleg druge izobrazbe in srčne kulture gospodinje, ki bo znala kot ženamatli ustvariti lepo domačo in zadovoljno družinsko življenje.

Temu namenu je tečaj v tednih od 3. marca do 2. aprila t. l. tudi ustregel. K Pratkanarju na Bistrici je prihajalo dnevno 18 tečajnic, s katerimi se je požrtvovalno trudila priznana, izkušena in do malega po vsej slovenski zemlji na Koroškem poznana voditeljica, tovarišica Milka Hartmanova. Marsikatera gospodinja se Milke hvaležno spominja, ki ji je že pred leti odkrivala zaveso kuharske umetnosti in ji tako dala podlago za nadaljnjo izpolnjevanje. Tako je vložila tudi v tečaju na Bistrici z vso predanostjo svojo spretnost v delo in si je poleg tega na mah osvojila naklonjenost vseh tečajnic in dosegla tudi pričakovane lepe uspehe. Kuhati so se učile, živati in marsikaj koristnega za splošno izobrazbo so dekleta pridobile v tečaju in vsaka pravi, da so bili ti tedni dobro izrabljeni.

V nedeljo, dne 2. aprila t. l., je bila v Šmihelu pri Šercerju razstava kuharskih in živiljskih izdelkov. Mnogovrstnost in kakovost razstavljenih del je govorila dovolj glasno, kaj in koliko so v tečaju delale. Množica ljudi je razstavo obiskala in odnesla najboljše vtise, pa tudi razstavljenе dobre kuharske umetnosti, od svinjske glave do tort in različnih drugih stvari so odnesli seboj, ker so vse pokupili.

PREŽINOV
VORANC:

POŽGANICA

V šoli, kjer je bila nastanjena komanda, so bili Labočani predstavljeni stotniku Tovareku; Anderle in Rebrnik sta v kratkih besedah razložila to, kar sta že prej povedala Obergastu in tovarišem. Stotniku Tovareku, sinu dunajskega patriota, ki je prišel s Češkega, so zagorele oči v še večjem patriotizmu. Potegnil je iz vrste starega bradatega Motla in dečka Foltla, ki sta začudeno strmel predse.

„Tovariši volkswehrovci!“ je začel Tovarek skoraj s solzami v očeh. „Poglejte, tukaj vam predstavljam primer globokega koroškega patriotizma! Poglejte... domovina je v nevarnosti — ograža jo barbarski sovražnik, a sinovi domače zemlje, sluteč njene vzdih, se meni nič tebi nič zberejo in se dvignejo na sovražnika. Sami gredo v boj in se koljejo dva dni na lastno roko... Poglejte tega starega, belobradega moža! Osemdeset let mu je... a mož gre branit domovino... Po-

glejte fanta tukaj ob njem! Komaj iz šole je stopil in že je zgrabil za puško; svoje mlado življenje tvega in gre na branik domovine... Tovariši — ta primer vzvišenega domoljublja naj nam bo vsem vzpodbuda, naj nam bo svetel zgled požrtvovalnosti...“

„Kaj je rekel?“ je vprašal Jorgl Anderla, s katerim sta stala skupaj v vrsti.

„Se besede nisem razumel!“ je odgovoril Anderle.

„... domovina ne bo takih sinov nikoli pozabila...“ je hotel nadaljevati patriot Tovarek, toda prekinila ga je nenadna višja sila, ki je kot prava strela z jasnega neba padla nanj v podobi gospe Hrustove. Z njo se je preril od njega stari avstrijski župan, ki so ga bili Slovenci odstavili, a je bil od polnoči naprej zopet v svoji funkciji.

„Herr Hauptmann!“ je gospa Hrustova jokaje kričala. „Herr Hauptmann! Škandal, pravi, neza-

sližani škandal... Vaši vojaki so vdrli v našo hišo in plenijo... Plenijo! Našo hišo, Hrustovo hišo... Mi, ki smo bili zmeraj za Avstrijo, mi, ki smo morali toliko pretrpeti od teh čušev, ki so nas preganjali, mojega moža zaprli in zvezanega gonili okrog... Mene so butali ob prsi... ob te prsi...“

Žena, prava podoba mogočne Herrenbauerke, ni mogla dalje, ker jo je zadušil krčevit jok; bila je na tem da izgubi zavest...

Stotnik Tovarek je zateleban pogledal naokrog. Preden pa je mogel spregovoriti le besedico, je bil že župan nad njim.

„Svinjarija, gospod Hauptmann! Kakšna sramota!“ — Vdreti h koroškemu patriotu in pleniti... Kaj bo reklo naše ljudstvo? In ko sem se vmešal jaz — kaj sem doživel: neki bandit me je tako sunil s puškinim kopitom v zadnico, da sem skoraj na zobe zletel. Drugi mi je pa grozil: kaj se ti mešaš v te stvari, stara bajta! Če ne zapreš gobca, ti bom kmalu pomagat. — Meni, županu Rude, katerega so čuši zaprli... Protestiram, najodločneje protestiram...“

Stotniku Tovareku ni bilo lahko režiti položaja, zato je gledal zdaj gospo Hrustovo, zdaj župana, a zraven je še zmeraj videl belobradato podobo Granictalerja Motla, ki je nepremično stal pred njimi in odsojno strmel v nerazumljivi prizor. Naposled se je zavedel:

„Na lice mesta! Takoj!...“

Izpred šole so odšli na lice mesta on, župan, gospa Hrustovka in cela gruča radovednih volkswehrovcev. S stotnikom vštric je odkorakal tudi Motl.

Stvar je bila prav za prav popolnoma preprosta: dunajski volkswehrovci so ob prihodu na Rudo oplenili najprej farovž in imovitejše slovenske narodnjake. Ker teh ni bilo veliko in so bile rezerve brž izčrpane, so z delom nadaljevali pri nemških veljaki. Tako je že prvi dan prišel na vrsto veljak Hrust...

Vaši ga res nekoliko preveč lomijo!“ je Klemen Rožej oporekal svojemu tovarišu Obergastu. — „To ne gre več!“

„Kaj hočeš, ljudje so se v vojni tega navadili!“ mu je zamišljeno odvrnil.

Pri Hrustu je bilo vse narobe; ko so volkswehrovci pregnali domačine so se spravili na trgovino, na shrambo živeža in klet, kjer so povsod odkrivali prave zaklade. Preden je prišel Tovarek, so bile vse shrambe že do polovice prazne, kajti med Dunajčane so se pomešali drugi volkswehrovci, a tudi domačini. Iz daljave si mogel opaziti posamezne pristaše slovenske stranke, ki so se izza oglov zaničljivo in škodoželjno rezali...

Granictalerji in Sirničani, ki so tudi odkorakali tja, so se skušali preriti na dvorišče, vendar zamaž gneča je bila prevelika.

Tovareka je veljalo nemalo truda, zgovornosti in spretnosti, da je

Ali se umetna gnojila še izplačajo?

Tako in podobno sprašuje danes marsikateri poljedelec spričo navedenih cen za kmetijske pridelke in nespremenjenih cen za umetna gnojila.

Je resnica, da uporaba umetnih gnojil ni več tako vabljiva kot prva leta po vojni. Toda čeprav presodimo vse okoliščine, moramo pa vendarle priznati, da se še danes ob pravilni uporabi izplača kupiti umetna gnojila. Sploh so tržna gnojila **prvo in najizdatnejše sredstvo** za povečanje donosnosti našega pridelovanja.

Absolutni stroški za obdelovanje zemlje, za seme, za zatiranje plevela itd. so **vedno enako visoki**, pa če pridelamo na 1 ha 15 ali 30 met. stot. žita, 100 ali 300 q krompirja, 200 ali 400 q pese. Razlika je samo v tem, da se v prvih navedenih primerih porazdelijo ti stroški na 15, 100 ali 200 q, v drugih primerih pa na 30, 300 in 400 q. **Pridelovanje žita in okopavin nam pride v drugih primerih znatno ceneje, ker se stroški pridelovanja porazdelijo na mnogo večjo množino pridelka.** In pocenitev pridelovanja je danes ena od prvih zahtev, da ostane konkurenčni v tako imenovani prosti trgovini. Pocenitev, ki je posledica večjega pridelka, pa dosežemo predvsem z umetnimi gnojili.

Kako je sicer razmerje predvoj-

nih cen umetnih gnojil in kmetijskih pridelkov do cen v l. 1950?

Točni računi prikazujejo, da so trenutno, torej v l. 1950, umetna gnojila za naslednje dražja kot v l. 1935: apneni amonijev soliter za 3.15 krat, kalijeva sol za 2.40 krat, tomaževa žlindra za 2.33 krat, superfosfat za 2.64 krat, ogljikovo-kislo apno za 5 krat, žgano apno za 5.50 krat.

Kmetijski pridelki pa so se v istem času podražili:

pri kontingentirani pšenici za 2.32 krat, pri pšenici izven kontingenta za 3.06 krat, pri rži za 2.80 krat, pri ovsu za 3.00 krat, pri krompirju za 3.46 krat, pri mleku za 4.15 krat.

V splošnem torej med cenami umetnih gnojil in kmetijskih pri-

delkov izza predvojnega časa in med današnjimi cenami ni znatnejše razlike ter je zaradi tega nakup umetnih gnojil še zmirom upravičljiv.

Eno pa moramo vendar pribiti: Gene za kmetijske pridelke sicer še niso tako zelo padle, da bi bilo razmerje do cen umetnih gnojil drugačno kot v predvojnem času, toda **znatno povečani** so dandanes drugi **stroški pridelovanja**, na pr. stroški za obdelovanje zemlje, za stroje itd. Pa tudi te stroške bomo razmeroma znižali tembolj, **čim več bomo pridelali z uporabo umetnih gnojil**, čim bolj bomo te stroške porazdelili na povečani pridelok pri žitu, okopavinah, krmskih rastlinah in na travnikih.

Vernik

Ali naj vrane uničujemo ali čuvamo?

„Nepotrebno vprašanje!“ bo vzkliznil marsikdo od naših bralcev. Večina poljedelcev je namreč mišljenja, da je treba vrane brezpogojno uničevati. Do tega kratkovidnega sklepa sem prišel tudi jaz, dokler sem imel pred očmi samo našo kokošjerejo. — Iz prevelike vne- me za čisto starostajersko pasmo sem si takoj po sedanjí vojni naba-

vil za drag denar 50 enodnevnih piščancev. Ker le-teh ni vodila koklja, niso znali prav spoznavati nevarnosti divjih ptic ter so zato vsi do sedmih postali plen vran. Skrajša smo sicer dolžili mačke, ker sta vsak dan izginila po dva piščanca; šele pozneje smo odkrili pravega sovražnika, ki ni uničil samo mojih dragih piščancev, marveč je v vsej naši gorski vasi od vsake hiše odnesel nekaj mlade perutnine — vrane.

Vse mogoče smo takrat poskušali proti vranam, a pomagalo ni nič. Na zadnje sem šele zvedel (ko piščet ni bilo več pri hiši), da edino svetlikajoče se steklo na visokem drogu zamore tako plašiti divje ptice, da ne prihajajo več blizu.

Toda danes vam nočem pripovedovati o škodi, katero povzročijo vrane pri kokoših, marveč o škodi na polju.

Brez dvoma povzročajo vrane šestokrat prav znatno škodo na koruzi in pri drugem žitu. Samo vprašanje je sedaj: je-li škoda večja od koristi, katero povzročajo vrane z zatiranjem škodljivih bramorjev, črvov, majniških hroščev, gosenic, strun itd. **Dejstvo je, da je danes škoda vsled vran v splošnem zelo sporna.**

Vse vrste vran namreč uničijo ogromno množino poljskih škodljivcev. Tako je na pr. preiskal dr. Rörig želodec od 22 vran in je našel v njih: 1066 strun (to so trdikasti, rumeni kakih 4 cm dolgi „črvi“, ki silno škodujejo koruzi, žitu in krompirjevim gomoljem, ki so od strun včasih vsi prebodeni), 102 ogrca, 165 navadnih gosenic, ki ta-

ko zela škodujejo zelju, 605 drugih gosenic, 65 hroščev — brzcev, 22 rilčkarjev, skupno torej 2056 več ali manj škodljivih žuželk.

To izredno korist vran žal spoznamo šele, ko je že prepozno. Kjer so vrane na pr. vsled načrtnega uničevanja docela izginile, se je pokazalo — večkrat že ob prvem hroščevem letu —, da so nastale vsled škode po žuželkah in črvih večje priložbe kakor prej, ko so ugotavljali samo škodo vsled vran na posevkih in v kokošjereji. Saj je proti najmanjšemu hrošču in ogrcem človek šestokrat absolutno brez moči.

Kjer torej škoda ni prevelika, ne bomo napovedali vranam boja za popolno uničenje, marveč jih bomo prej čuvali in bomo skušali raje posevke zavarovati s primernimi ukrepi.

Staro preizkušeno sredstvo proti vranam je velika mreža, katero razprostremo čez vso prizadeto njivo in katero napravimo na ta način, **da na kolih oz. drogih v višini 70 do 80 cm napnemo nit.** Vrane rabijo namreč kakor letala za odlet precej prostora na njivi. Zato nižje napete niti nimajo pravega uspeha. Tudi to uči stara izkušnja.

Proti škodi vsled vran na posajeni koruzi včasih pomaga **Morkit**, čeprav to sredstvo varuje šestokrat samo zrnje; čim vendar pokukajo rastlinice iz zemlje, jih včasih ptič kljub uporabi Morkita pozablja.

Mnogo zanesljivejša proti vranam je **trošnja apnenega dušika** neposredno po sajenju ali tik pred prvim lahkim brananjem. (Tudi koruzo praviloma dvakrat branamo, če je zemlja skorjasta ali plevelnata. Prvič branamo, če je zemlja po dežju zbita, še preden je koruza poglajala na svetlo. Pred tem brananjem trosimo tudi apneni dušik, če ga nismo dali že prej). Vrane sicer priletijo, poskušajo, vendar prav kmalu odbrizajo. Apneni dušik jim odvzame tek.

Kot prav dobro strašilo proti vranam so se obnesle v zimskem času odstreljene, posušene, posamezno na kole obešene, mrtve vrane. Čim je koruza že dobro dorasla, odganja tudi namaz rastlin z apnenim beležem. Namažemo naravno samo rastline, ki stojijo na mejah oz. stranicah njive.

Neposredno več ali manj popolno pokončevanje vran izvršujejo z odstrelom valečih ptic iz gnezdišča, z načrtnim uničevanjem vališč ter gnezd, kakor tudi z zastrupljenimi jajci. Tako načrtno pokončevanje moremo vendar izvršiti le sporazumno z lovsko oblastjo.

Sicer pa pred doslednim dokončnim uničenjem vran v kakem okolišju izkušeni gospodarski krogi naj odločneje svarijo. **Kožuški.**

Koliko prašičev naj bi v splošnem redili na naših kmetijah

Število prašičev naj se ravna predvsem po množini krmil, ki jih pridelamo in s katerimi razpolagamo v lasnem gospodarstvu. Zato bi ne bilo dobro in gospodarsko pravilno, ako bi morali dokupovati večji del krmil. To velja predvsem za glavna krmila, na pr. za krompir, peso, korenje in zelena krmila. Razen omenjenih krmil pridejo za prašiče v poštev v domačem gospodarstvu in gospodinjstvu vsi kuhinjski, sadni in zelenjadni odpadki, dalje razno predvsem manjvredno žitno zrnje in domači mlevski odpadki, predvsem posneto mleko, pinjene in sorodka. Če moramo za prašiče še kaj dokupiti, naj bodo to v prvi vrsti le beljakovinska krepka krmila, kakor je ribja in mesna moka ter tropine in poleg tega naravno tudi krmilna kreda. Če imamo zanesljivo možnost poletne prodaje pitanih prolekov v letovišča se izplača dokupiti tudi koruzo in ječmen.

Ako prašičev ne redimo samo za domačo potrebo, pač pa tudi za trg,

potem je treba pri določevanju števila in vrste prašičev upoštevati tudi tržne razmere. Menjava cen za prašiče v posameznih letih pa nas ne sme nikdar zapeljati, da bi število prašičev preveč zvišali pa tudi ne preveč znižali. Stalno višanje in nižanje cen za prašiče povzroča, da se število prašičev napačno izmenjava. Kadar so cene visoke, se število prašičev pretirano zviša. Približno čez poldrugo leto za tem je tukaj na enkrat toliko pujskov in pitanih prašičev, da morajo prašičje cene zaradi preobilne ponudbe in premalo kupcev zelo pasti. Pa dec cen pa privede prašičjereje navadno spet do tega, da število prašičev prekomerno omejijo.

Število prašičev naj se torej ravna zlasti po vrsti, množini in kakovosti doma pridelanih krmil ter manj po tržnih cenah. Izjemo v tem pogledu bi bilo mogoče napraviti edino pri poletnem sezonskem pitanju, ki prihaja za naše koroške letoviščarske razmere v poštev. V.

zaustavil plenitev. In že bog ve, če bi mu bilo sploh uspelo, da nista posegla vmes Obergast in Rožej, prvi kot dunajski rojak, drugi kot koroški bojevnik.

„To ne gre, tovariži! Mi vendar nismo prišli sem ropat! Če je bil posestnik predrzen, ga lahko drugače kaznujemo“, je miril Obergast.

Ko se je vsa stvar zaustavila in se je množica začela razhajati, je Obergast dejal Rožeju:

„Med nama rečeno, takemu človeku kar privoščim...“

Vojaška komanda je proti večeru dala povelje: „Naprej proti Dravi!“

Hladen mrak je pokrival rudniško polje, ko so se koroške čete iz Rude valile proti jugu. Obergast je dobil nalogo, da s svojimi tovariži krije levo krilo stotnije, ki je v vrsti drugih korakala po glavni cesti. Njim so se pridružili Granictalerji, ki so od prvega srečanja ostali pri njih. Tako je vsega skupaj dva in dvajset mož zapustilo glavno cesto in odšlo vzporedno z njo na levo pod obronki goreniških hribov, ki se včasih bolj včasih manj približujejo cesti. Pot je bila lahka, kajti razsvetljeval jo je prvi krajec lune.

Pred njimi je ležala globoka dravska struga, od koder je šumel neskončni daljni veter njenih valov; z mesečino oblita široka platišča mogočne visoke Pece so se zdela čisto blizu, a podjunske dobrave so se zlele v ozko jezero meglene lune svetlobe, iz katere se je tam pod vznožjem Komelja blestel pliberški grad. — Pokrajina je bila tako tiha in mirna, da ni bila v ničemer podobna krajem, po katerih je ena vojska bežala, druga pa jo zasledovala. Topovski ogenj je popolnoma utihnil, le tu pa tam je počil osamljen strel iz puške.

Prvi je spregovoril sam Obergast.

„Nihče bi ne bil mislil, da bo ta stvar tako lahka; naši gredo že čez Dravo!“

„Zdi se, da se Slovenci nočejo boriti!“ je pripomnil drugi volkswehrovec.

Spet so nekaj časa molče korakali po poljski poti, med njivami in travniki, iz katerih je puhtela višegredna svežost in jih opajala.

„Potem smo se mi osramotili... oni so pametnejši od nas!“ je zamisljeno dejal Obergast.

Rožej je korakal vstric Obergasta in molčal; besede njegovega tovariša so ga na tihem bolele in rad bi bil ugovarjal, toda ni mu šlo od srca. Zadnji čas svojega bivanja v Celovcu je mnogo doživeljal in preživljal, počasi je spoznaval, da tok, v katerega se je še pred nedavnim vrgel z vso svojo mlado, navdušeno smelostjo, ne vodi tja, kamor bi moral voditi; spoznaval je, da je politika, v katero so vprežene koroške množice, zgrešena, škodljiva. Čim dalje manj je mogel prenašati bombastično nacionalistično politiko vodstva socialne demokracije, družba ostalih meščanskih strank se mu je začela gabit. Kamor koli se je obrnil, je srečaval razne Göryje, Šumije in podobne skrahirane mogotce, ki tega ljudskega vala sicer niso na zunanji vodili, a so mu dajali duha in smer. Dolgo se je boril sam s seboj z dokazi, ki jih je slišal od vseh strani, da se bo v političnem smislu stvar uredila, ko bo koroška domovina očiščena, ko bo prosta, toda zmeraj se mu je upirala misel: „Kako to, da gredo oni z nami čez drn in strn?“ Često je mislil: zakaj pa ne napravi delav-

stvo samo reda, saj imamo ogromno večino za seboj in nihče bi se ne mogel upreti? Ti dvomi so bili vedno močnejši, tem bolj, ker je mednarodni položaj, katerega je Rožej zasledoval, postajal čedalje bolj revolucionaren. V takem stanju je preživljal zadnje čase in iskal izhoda.

To razpoloženje se je stopnjevalo, ko so ga dodelili kot izvidnika prvemu dunajskemu bataljonu volkswehrovcev in je prišel v Obergastovo družbo. Obergast je bil pristen Dunajčan, že pred vojno organiziran v socialno demokratski stranki, in je bil prva leta svetovne vojne kot strugar železa zaposlen v arzenalu, od koder so ga zaradi nepokorščine poslali na fronto, kjer je ostal do prevrata.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tisk: Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.